

ler mod deres ministre. Det er centrale spørgsmål, som vi savner en dybtgående diskussion af.

De emner behandles også i bogen. Men emballeringen af dem i en ofte ganske omstændelig begrebsanalyse gør, at pointerne forsvinder, og i forlængelse heraf, at Lundquist taber en del af det publikum, som burde læse om bureaukratiets etik, nemlig bureaukraterne.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab

Gunnar Viby Mogensen, *Kinas økonomiske historie*, Herning: Forlaget Systime, 1989, 240 s., kr. 168,00.

Gunnar Viby Mogensen fortjener megen ros, fordi han med sin nye bog om Kina har sikret, at der endelig foreligger en samlet fremstilling af Kinas økonomiske historie på dansk.

Viby Mogensen har i sin nye bog ønsket at beskrive Kinas historie efter 1800 – med hovedvægt på tiden efter 1952 – ud fra en økonomisk tilgangsvinkel og med særlig vægt på: 1) forskellige perioders forudsætninger for økonomisk vækst, 2) en klarlægning af den opnåede vækst i disse perioder og 3) en klarlægning af denne væksts betydning for befolkningens levevilkår – samt at identificere og præsentere de lange økonomiske udviklingslinjer for det betragtede tidsrum som helhed. I det store hele må disse ønsker siges at være blevet opfyldt med udgivelsen af *Kinas økonomiske historie*.

Bogens første tre kapitler giver en kortfattet introduktion til de kinesiske samfundsforhold og til den økonomiske udvikling fra omkring år 1800 og frem til kommunistpartiets magtovertagelse og den begyndende genopbygning af landet i 1949-52. Kapitel 4 omhandler kommunistpartiets udformning af en ny socialistisk samfundsmodel for Kina (1953-57), og derefter følger kapitler om udviklingen i hver af de følgende perioder: den første femårsplan (1953-57), Det Store Spring Fremad og den efterfølgende genopretning (1958-65), de 11 år præget af Kulturrevolutionen (1966-76), reformperioden efter 1976 og endelig afsluttes med et kapitel om lange udviklingslinjer for udvalgte emner efter 1949 (befolkningspolitik, udenrigshandel, regional udligning og fordelingspolitik). Ved at behandle de samme emner for hver periode: politisk-økonomiske hovedidéer, de institutionelle og erhvervsmæssige ændringer, den økonomiske udvikling og ændringerne i leveforholdene opnår Viby Mogensen både at give et indblik i de enkelte perioders særlige karakteristika og at få de store skift i Kinas økonomiske og politiske strategier efter 1949 til at træde tydeligt frem. Ved at sammenligne den økonomiske udvikling i Kina med blandt andet udviklingen i Indien og USSR opnår Viby Mogensen endvidere at få perspektiveret Kinas økonomiske udvikling og at få vist, hvorledes Kina som et stort udviklingsland og en stor planøkonomi har klaret sig bemærkelsesværdigt godt med hensyn til økonomisk

ler mod deres ministre. Det er centrale spørgsmål, som vi savner en dybtgående diskussion af.

De emner behandles også i bogen. Men emballeringen af dem i en ofte ganske omstændelig begrebsanalyse gør, at pointerne forsvinder, og i forlængelse heraf, at Lundquist taber en del af det publikum, som burde læse om bureaukratiets etik, nemlig bureaukraterne.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab

Gunnar Viby Mogensen, *Kinas økonomiske historie*, Herning: Forlaget Systime, 1989, 240 s., kr. 168,00.

Gunnar Viby Mogensen fortjener megen ros, fordi han med sin nye bog om Kina har sikret, at der endelig foreligger en samlet fremstilling af Kinas økonomiske historie på dansk.

Viby Mogensen har i sin nye bog ønsket at beskrive Kinas historie efter 1800 – med hovedvægt på tiden efter 1952 – ud fra en økonomisk tilgangsvinkel og med særlig vægt på: 1) forskellige perioders forudsætninger for økonomisk vækst, 2) en klarlægning af den opnåede vækst i disse perioder og 3) en klarlægning af denne væksts betydning for befolkningens levevilkår – samt at identificere og præsentere de lange økonomiske udviklingslinjer for det betragtede tidsrum som helhed. I det store hele må disse ønsker siges at være blevet opfyldt med udgivelsen af *Kinas økonomiske historie*.

Bogens første tre kapitler giver en kortfattet introduktion til de kinesiske samfundsforhold og til den økonomiske udvikling fra omkring år 1800 og frem til kommunistpartiets magtovertagelse og den begyndende genopbygning af landet i 1949-52. Kapitel 4 omhandler kommunistpartiets udformning af en ny socialistisk samfundsmodel for Kina (1953-57), og derefter følger kapitler om udviklingen i hver af de følgende perioder: den første femårsplan (1953-57), Det Store Spring Fremad og den efterfølgende genopretning (1958-65), de 11 år præget af Kulturrevolutionen (1966-76), reformperioden efter 1976 og endelig afsluttes med et kapitel om lange udviklingslinjer for udvalgte emner efter 1949 (befolkningspolitik, udenrigshandel, regional udligning og fordelingspolitik). Ved at behandle de samme emner for hver periode: politisk-økonomiske hovedidéer, de institutionelle og erhvervsmæssige ændringer, den økonomiske udvikling og ændringerne i leveforholdene opnår Viby Mogensen både at give et indblik i de enkelte perioders særlige karakteristika og at få de store skift i Kinas økonomiske og politiske strategier efter 1949 til at træde tydeligt frem. Ved at sammenligne den økonomiske udvikling i Kina med blandt andet udviklingen i Indien og USSR opnår Viby Mogensen endvidere at få perspektiveret Kinas økonomiske udvikling og at få vist, hvorledes Kina som et stort udviklingsland og en stor planøkonomi har klaret sig bemærkelsesværdigt godt med hensyn til økonomisk

vækst, udligning af indkomstforskelle, forbedring af levestandard mv. i den samlede periode efter 1949.

Det er yderst positivt, at Gunnar Viby Mogensen har valgt at inddrage perioden før 1949 som baggrundsinformation i sin bog. Kinas halvkolonialiserede periode mellem den gamle kejsertid og kommunistpartiets endelige sejr »overspringes« ofte ved beskrivelser af landet. Viby Mogensen formår imidlertid meget kortfattet at give et værdifuldt indtryk af det gamle sædvanebundne Kina og af kolonimagternes senere dominans og at trække nogle linjer fra denne periodes økonomiske udvikling til udviklingen efter 1949.

I sin beskrivelse af tiden mellem 1949 og 1976 skelner Viby Mogensen mellem perioder med anvendelse af den stalinistiske økonomiske udviklingsmodel og maoistisk dominerede perioder, dvs. tiden under Det Store Spring Fremad og Kulturrevolutionen. Viby Mogensen påviser, hvorledes perioderne med den stalinistiske model var præget af høj økonomisk vækst, mens de maoistiske perioder var karakteriseret af en lavere vækst.

Viby Mogensen diskuterer den stalinistiske model flere steder i bogen, men det er alligevel vanskeligt at finde ud af, hvilken definition af modellen han selv opererer med. Central planstyring, en høj investeringsrate, opprioritering af sværindustri og anvendelse af materielle incitamenter er alle komponenter i modellen, men er de lige vigtige? Kan nogen udelades? Hvor meget kan komponenterne modereres inden for rammerne af modellen? Definitionen bliver vigtig, fordi Viby Mogensens fremstilling efterlader det indtryk, at den (samme) stalinistiske model har været »grundmodellen« for Kinas økonomiske udvikling i hele perioden frem til den nuværende reformproces. Det Store Spring Fremad og Kulturrevolutionen var forbigående perioder med anvendelse af en »afvigende maoistisk model« – og først efter 1976 er der blevet gjort op med »grundmodellen« og etableret noget nyt.

Som Viby Mogensen påpeger i teksten, så er der divergerende meninger om omfanget af centralstyringen af den kinesiske økonomi og om centralniveauets evne til at genvinde kontrollen fra provinserne og de lokale niveauer efter perioderne med decentralisering. Der er også divergerende meninger om de regionale og lokale niveaurs indflydelse på styringen af og udviklingen i den kinesiske økonomi. En kort samlet diskussion af begrebet central planstyring og af ændringerne i plansystemet over tiden, udviklingen i lokalniveaurnes rolle osv. og af disse forholds betydning for anvendelse af den stalinistiske model i alle de »ikke maoistiske perioder« kunne derfor have været interessant. Fandt der ifølge Viby Mogensens opfattelse en udvikling sted inden for den stalinistiske model over tid – dvs. fik de »maoistiske perioder« en vedvarende effekt – eller var det den samme stalinistiske model, man vendte tilbage til, helt frem til 1976?

Gunnar Viby Mogensens kapitel om perioden med reformer efter 1976 giver et indblik i de politiske overvejelser bag den nye økonomiske strategi og et koncentreret overblik over de institutionelle ændringer på landet og i byerhvervene og deres tilhørende positive resultater for den økonomiske vækst og befolkningens levestandard. Viby Mogensens statistiske materiale og hans beskrivelser af reformændringerne går hovedsageligt kun til og med 1986 – og slutter dermed i

en periode, hvor Kinas reformproces stadig mest lignede en succes. Derfor er det fremsynet, at han påpeger de daværende begyndende tegn på de problemer (inflation, spekulation, social utilfredshed, faldende investeringer i landbruget, manglende produktivitetsforbedringer osv.), der i stigende omfang har præget udviklingen efter 1986. Hvis Viby Mogensens samlede beskrivelse af reformperioden måske kan forekomme lidt for positiv og ikke problemorienteret – set med bagklogskabens briller – så kan han dog ikke kritiseres for ikke at have gjort opmærksom på risikoen for problemer.

Til sidst skal det nævnes, at Gunnar Viby Mogensen bevidst har søgt at inddrage den danske og nordiske Kina-forskning i størst muligt omfang i arbejdet med sin bog. Det gør fremstillingen mere vedkommende – og litteraturlisten til en velkommen indgang til det nordiske forskningsmiljø.

Alt i alt må Gunnar Viby Mogensens bog anbefales til alle, der gerne vil have en introduktion til Kinas økonomiske historie med vægt på udviklingen efter 1949 – eller som ønsker en beskrivelse af det kinesiske samfund ud fra en økonomisk tilgangsvinkel.

Anette Aarestrup
stud.oecon.

Claus Svold, *Danmarks Naturfredningsforening. Fra pæn forening til aggressiv miljøorganisation*, Århus: PLS Consult, 1989, 93 s., kr. 98,00.

Ingen kan være i tvivl om, at Danmarks Naturfredningsforening i de seneste år har været en af de interesseorganisationer, der har markeret sig stærkest på miljøområdet. Og med den generelt øgede interesse for miljøpolitik også blandt statskundskabsstuderende, er det forståeligt, at søgelyset i seminaropgaver og specialer er blevet rettet mod Danmarks Naturfredningsforenings politiske rolle på miljøområdet. Claus Svolds bog er netop en omskrevet og bearbejdet udgave af et speciale udarbejdet på Institut for Statskundskab.

Forfatteren har haft to formål med sit arbejde, både at undersøge Danmarks Naturfredningsforenings organisation og samtidig belyse foreningens indflydelse i det politiske system. Foreningens organisatoriske udvikling undersøges systematisk under momentvis inddragelse af samfundsvidenskabelig teori. Der fokuseres på den markante medlemsudvikling – fra ca. 60.000 i 1978 til ca. 275.000 i 1988, organisationens struktur og sekretariatets stigende betydning. Blandt de mere bemærkelsesværdige resultater er, at foreningen er en »traditionel, hierarkisk og ret centralistisk opbygget oprorganisation i styringsmæssig henseende. // Den er i sin form omtrent så langt fra de nye bevægelser som muligt.« (s. 39). Interessant er også påpegningsen af, at Danmarks Naturfredningsforening i de senere år har bevæget sig lidt væk fra en entydigt snæver politisering, for eksempel ved at sætte landbrugets miljøproblemer i relation til landbrugets strukturudvikling og ved at ønske en betydelig omlægning af energipolitikken.